

Molí de Vilajoana

Avià

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Casa Vilajoana, Graugés 08610 AVIÀ
Emplaçament Al costat de la casa Vilajoana i a l'altre costat del camí tocant a la riera d'Avià

Coordenades:

Latitud: 42.05586100797591
Longitud: 1.8478247549193494
UTM Est (X): 404662
UTM Nord (Y): 4656620

Classificació

Número de fitxa 08011 - 56
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani
Segle XX
Any 1925
Autoria de l'element: Antonio Rosal i Nadal
Estat de conservació Regular
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés Díficil
Ús actual: Productiu
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 001000DG05E145
Autoria de la fitxa María del Agua Cortés Elía
Data de registre de la fitxa: dg., 02/12/2001 - 01:00

Descripció

A sota de la casa Vilajoana i a l'altre costat del camí hi ha les restes d'una antiga construcció que utilitzava la força hidràulica de la riera per a produir energia elèctrica. Està situada en un desnivell del terreny que arriba fins la riera d'Avià i construïda aprofitant les terrasses del terreny que reparteixen l'edifici en tres nivells. Al cos més elevat hi havia el pis on vivien els masovers i que degut a l'estat ruïnós es va enderrocar i desmuntar l'any 1999. Al mig hi ha l'habitació on hi estaven els comandaments, la dinamo i l'alternador, on encara es conserva el volant que obria el pas de l'aigua i posava en marxa la turbina. Des d'aquí s'accedia a la sala de la turbina a través d'una obertura al terra i amb una escala de fusta. La sala de la turbina està en el nivell més baix per permetre el salt; aquesta sala està totalment tancada excepte pel forat on passava la politja i el que permetia l'accés, i coberta per mitja volta de totxana. Conté una turbina Pelton que encara conserva el volant de la politja. L'aigua retornava a la riera a través d'un canal realitzat amb paret de totxo i pedra. Davant del Carrer Nou hi havia una bassa d'aigua des de la que sortia un tub que portava l'aigua directament a la turbina, produint un salt d'uns 20 metres. Al Registre de la Propietat de Berga consta que l'edifici del salt tenia una canonada de la bassa reguladora a la sala de màquines, una turbina, una dinamo, quadre de distribució, transmissió i línia elèctrica des de la sala de màquines fins a un edifici anomenat Batadora o Pallissa, del Grupo Centro (els edificis de la colònia de Graugés).

Observacions:

Aquest edifici va ser construït aprofitant l'emplaçament d'un antic molí medieval, fet demostrat per la presència dels forats de la resclosa i de la bassa excavats a la roca, tot i que no s'ha pogut confirmar documentalment. Una altra evidència del molí és la mola volandera o subirana que es va trobar en una de les feixes entre la casa de la turbina i l'antiga resclosa del canal. És un mola de pedra d'aglomerat de gra fi, de 115 cm de diàmetre i 16 cm de gruix, que conserva el forat on anava encaixada la nadilla i que és de mides petites (10x20 cm), la mola té incisions curves poc marcades, fet que demostra que és molt gastada. Es troba ubicada al mateix lloc on es va trobar l'any 2000 fent neteja dels marges de la riera.

Història

Segons consta al llibre de Matrícula Industrial (1899-1934) Antonio Rosal Nadal va fabricar electricitat des del 1925 al 1936, i de 1942 a 1945 utilitzant l'energia que proporcionava la riera d'Avià al seu pas per Vilajoana. Abans de que la riera arribés a Vilajona, a la finca Lluert, s'agafava aigua conduint-la amb un canal fins a l'embassament principal de Graugés. Mitjançant una instal·lació de canonades es proporcionava aigua als tres Carrers d'habitatges, Torrentbó, Graugés, Subirana, Vilajuana, La Plana, i a un servei d'incendis, així com s'omplien els dipòsits de La Creu i el de Graugés Vell i la Teuleria. Al salt de Vilajoana es fabricava electricitat utilitzant el 15% del salt d'aigua, generant 5 Kv de força per venda i 1 Kv per ús propi. Segons informació oral de la Sra. Dolors Sabata d'Avià, filla de l'encarregat de la turbina i que havia nascut a la casa, aquest grup generador d'electricitat va deixar de funcionar just al començar la Guerra Civil, al 1936. Posteriorment es va tornar a posar en marxa al 1943 fins al 1945. Donava electricitat a la granja de Graugés, a les cases dels treballadors (Carrers Vell, Mig i Nou) i a masies de la zona. El desguàs de la turbina sembla aprofitar un antic desguàs tallat a la pedra i que ben segur fos d'un primer molí medieval que es trobaria ubicat al lloc on actualment hi ha la turbina; això ho demostren els forats excavats a la roca que es troben a la riera a prop del molí i que daten d'època medieval. A la planimetria realitzada l'any 1925 apareix el topònim "casa de la dinamo".

Bibliografia

